

5. maí 2015

Nefndarsvið Alþingis

Alþingi við Austurvöll

Varðar: Umsögn um frumvarp til laga um veiðigjöld, mál 692.

Vísað er til erindis frá atvinnuveganefnd Alþingis þar sem óskað er umsagnar Samtaka fjármálafyrirtækja um ofangreint frumvarp.

Samtök fjármálafyrirtækja hafa á undanförunum árum veitt umsagnir um frumvörp um veiðigjöld. Afstaða Samtakanna er að veiðigjöld séu eðlilegur þáttur í þeirri umgjörð sem sjávarútvegi séu sköpuð en miklu skipti að þau séu hófleg, standist til lengri tíma og raski ekki rekstrargrundvelli atvinnugreinarinnar. Þá er einnig mikilvægt að gjaldstofn veiðigjaldsins taki með sanngjörnum hætti tillit til mismunandi afraksturs af einstökum fisktegundum, veiðum og vinnslu. Annars er hætta á veiðigjaldið skekki rekstur greinarinnar og leiði til breytinga á starfsemi hennar sem ella hefðu ekki orðið. Sjávarútvegur, veiðar og vinnsla eru meðal mikilvægustu atvinnugreina þjóðarinnar og í mörgum byggðum landsins grunnstoð atvinnulífsins. Varhugavert er að leika sér í ógáti með slíkt fjöregg.

Efnislega felst frumvarpið í því að aðgreindur hreinn hagnaður botn- og uppsjávarfisks fyrir skatt verður gjaldstofn veiðigjalds, *reiknigrunnur*, að viðbættum hluta hreins hagnaðar í vinnslu þessara megingtegunda í söltun, herslu, ferskvinnslu og landfrystingu. Byggt verður á skýrslu Hagstofu Íslands sem unnin er á grundvelli skattframtala. *Veiðigjald* er ákveðið sem 35% reiknigrunni beggja megingtegunda. Veiðigjaldinu er jafnað niður á einstakar tegundir samvæmt *afkomuígildum* einstakra tegunda. Sett eru tvenns konar gólf á veiðigjaldið miðað við kíló óslægðs afla. Annars vegar getur það aldrei orðið lægra en sem nemur 5kr/kg á hvert afkomuígildi þorsk. Hins vegar getur það á einstökum tegundum aldrei orðið lægra en 1 kr/kg. Sérstakt álag, 10 kr./kg er lagt á makrílveiðar. Sérstakur afsláttur er á veiðigjaldi fyrir minnstu fyrirtækin (veiðigjald í heild undir 1 m.kr.) og vegna kvótakaupa. Afsláttur vegna kvótakaupa heimilar að vaxtakostnaður vegna kvótakaupa, séu vaxtaberandi skuldir umfram ákveðið mark, 4% af ófyrnanlegum eignum (kvóti), lækki veiðigjald beint, þó að hámarki 4% af virði ófyrnanlegra eigna. Með frumvarpinu er þessi lækkun helminguð tímabundið frá og með fiskveiðiárinu 2015/16.

Fyrirliggjandi frumvarp er ýmsum annmörkum háð með tilliti þeirra grunnsjónarmiða sem eru fram hér að ofan:

- Vonbrigði að vinna við gerð nýs veiðigjaldskerfis hefur ekki skilað árangri:** Í meginatriðum felst frumvarpið í því að festa í sessi til þriggja ára bráðabirgðafyrirkomulag sem ákveðið var fyrst sumarið 2013, meðan áformað var að vinna að frekar að athugunum á útfærslu og grundvelli veiðigjalda. Með frumvarpinu er þeirri vinnu ýtt út af borðinu. Í þessu felst uppgjöf gagnvart verkefninu. Bráðabirgðafyrirkomulagið frá 2013 fólst í raun í því að veiðigjaldið var fremur ákvarðað með hliðsjón af þeim tekjum sem því var ætlað að skila og skammtímamati á gjaldþoli greinarinnar fremur en það væri traustur grundvöllur til framtíðar við álagningu veiðigjalda.
- Hreinn hagnaður er ekki góður mælikvarði til að verðleggja aðgang að fiskistofnum:** Við útreikning á hreinum hagnaði er búið að draga frá afskriftir og vexti frá framlegð. Það felur með sér að kostnaður vegna allra skulda og fjárfestinga sem stofnað er til er dreginn frá gjaldstofninum. Þetta getur hvatt til fjárfestinga og leitt til offjárfestingar, jafnvel fjárfestinga í óskyldum rekstri. Þá er hreinn hagnaður mjög líkur gjaldstofn og tekjuskattsstofninn. Munurinn liggur fyrst og fremst í uppsöfnuðu yfirfæranlegu tapi frá fyrri árum. Veiðigjaldið er því farið að líkjast viðbótartekjuskatti.
- Veiðigjöld þarf að ákvarða þannig að þau standist til lengri tíma:** Ekki liggur fyrir hver áhrif þess veiðigjalds sem lagt er til með frumvarpinu verði á fjárhagsstöðu sjávarútvegs til lengri tíma. Ljóst er að afkoma sjávarútvegs hefur verið góð undanfarnin ár. Meginskýring þess er að raungengi íslensku krónunnar hefur verið lágt eftir efnahagsáfallið 2008, og verulega lægra en það hefur að jafnaði verið undanfarna áratugi. Það gerir það að verkum að samkeppnisskilyrði í sjávarútvegi hafa verið góð á undanförunum árum. Reynslan sýnir að þegar frá efnahagsáföllum líður leitar raungengi aftur upp. Sögulegar tölur sýna að raungengi sveiflast með hagsveiflunni, leitar upp í uppsveiflunni og niður með niðursveiflunni. Þessa sér þegar merki þar sem raungengi krónunnar er farið að leita upp á við. Engar athuganir eða greiningar fylgja frumvarpinu hvaða áhrif fyrirhugað veiðigjald hefur á eigið fé sjávarútvegs þegar litið er til lengri tíma. Nauðsynlegt að við ákvörðun veiðigjalda liggja fyrir athugun til langs tíma þar sem þessir þættir eru skoðaðir. Rangt ákvarðað veiðigjald getur leitt til þess að eiginfjárstaða greinarinnar rýrnar. Það þarf að forðast.
- Veiðigjöld þarf að ákvarða þannig að gjaldtaka að mismunandi tegundum og veiðum sé sanngjörn og standist til lengri tíma:** Veiðar ólíkra tegunda eru mismunandi arðbærar, bæði á hverjum tíma og frá einum tíma til annars. Sama gildir um mismunandi veiðar eða veiðafæri. Heildarmælikvarðar eins miðað er við í frumvarpinu, þ.e. afkoma botnfisk- og uppjávafiskveiða í heild taka ekki tillit til þessara þátta. Að vísu er veruleg bragarbót gerð með frumvarpinu þegar lagt er til að stað þess að útjafna veiðigjaldi milli tegunda eftir *þorskígildisstuðlum* sem miðuðust hlutfall þorskerfis og annarra tegunda verði notast við hlutfallslega framlegð af þorskveiðum og veiðum annarra tegunda til að meta *afkomuígildi*. Framlegðarhugtakið tekur ekkert tillit til fjárbindingar í rekstri fyrirtækjanna og því er vöxtum og afskriftum alfarið sleppt við útreikning *afkomuígilda*. Þá virðist mótsagnakennt að nota framlegð til að meta *afkomuígildi* en hreinan hagnað sem *reiknigrunn* við ákvörðun *veiðigjalds*. Annað hvort eða hvorugt væri réttara. Meginatriðið er þó að *veiðigjald* sem ákveðið er á grundvelli heildarafkomu greinarinnar, þrátt fyrir að því sé skipt niður með einhverskonar afkomustuðlum einstakra tegunda, er ólíklegt til að hitta í mark og vera sanngjarnt eða eðlilegt. Engar athuganir eða greiningar fylgja frumvarpinu um afkomu veiða einstakra fisktegunda að teknu tilliti til veiðigjaldsins. Sama gildir um áhrif á útgerðarfyrirtæki í mismunandi veiðum eða mismunandi blöndum af veiðum og vinnslu. Þá eru

engar athuganir í greinargerð frumvarpsins á áhrifum gjaldsins á lítil, meðalstór eða stærri fyrirtæki. Loks eru engar athuganir gerðar á á áhrifum veiðigjaldsins á einstök byggðalög. Alla þessi þætti þarf að skoða til lengri tíma til að tryggja að hliðaráhrif á veiðigjaldinu verði innan ásættanlegra marka.

5. **Afsláttur á veiðigjaldi vegna kvótakaupa virðist þurfa nánari skoðun:** Í bráðabirgðakvæði II í lögum um veiðigjöld 74/2012 er útgerðum heimilað að draga þann hluta vaxtagjalda sem telja má til skulda vegna kvótakaupa frá veiðigjaldinu að ákveðnu hámarki eftir tilteknum reglum. Í frumvarpinu er lagt til að þessi frádráttur verði helmingaður frá og með næsta fiskveiðiári (20015/16). Engir útreikningar fylgja þessari tillögu til skýringar, en í almennum athugasemdum frumvarpsins kemur fram að þessi frádráttarliður hafi orðið stærri en reiknað var með. Í raun ætti stærð eða smæð frádráttarliðarins ekki skipta máli svo fremi sem hann er rétt hugsaður. Rétt er að vekja athygli á að vextir vegna kvótakaupa eru dregnir frá þegar *reiknigrunnur* er ákvarðaður (hreinn hagnaður). Bráðabirgðakvæði II heimilar þeim fyrirtækjum sem bera vaxtagjöld af þessu tagi að draga þau (aftur) frá veiðigjaldi. Í fljótu bragði virðist sem ekki sé búið að hugsa þetta mál til enda og það þarfnist nánari athugunar.

Samtök fjármálafyrirtækja leggja að til í stað þess að frumvarpið verði lögfest þá verði núverandi bráðabirgðafyrirkomulag framlengt um eitt ár eða gildistími ákvæða þessa frumvarp stytur í eitt ár. Í ljósi þess að nýtt fyrirkomulag á afkomuígildum er til bóta væri kostur að þau verði innleidd sem fyrst. Tíminn sem gefst með þessu verði nýttur til að ljúka undirbúningu að lagasetningu með vönduðum hætti í samráði við sem flesta haghafa í málinu.

Virðingarfyllst,

Yngvi Örn Kristinsson